C/2025/768

11.2.2025

Avizul Comitetului Economic și Social European

Democrația în Africa: situația actuală și perspective viitoare – Ce rol poate juca CESE?

(aviz din proprie inițiativă)

(C/2025/768)

Raportor: **Carlos Manuel TRINDADE**

Consilier	Paulo Pedroso
Decizia Adunării Plenare	18.1.2024
Temei juridic	articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	12.11.2024
Data adoptării în sesiunea plenară	4.12.2024
Sesiunea plenară nr.	592
Rezultatul votului (pentru/împotrivă/abțineri)	167/0/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. În viziunea Comitetului Economic și Social European (CESE), democrația necesită respectarea drepturilor omului, instituții puternice, separarea puterilor, garantarea statului de drept și a independenței sistemului judiciar, alegeri libere și corecte, responsabilitatea față de cetățeni, dreptul la participare deplină și combaterea discriminării.

1.2. CESE recunoaște și susține punctul de vedere al Organizației Națiunilor Unite (ONU), potrivit căruia exercitarea puterii pe baza respectării voinței poporului este un element fundamental al unui concept global de democrație, consacrat în preambulul Cartei Organizației Națiunilor Unite, semnată de „noi, popoarele”, și urmărit ca obiectiv prin intermediul principiilor fundamentale enunțate în Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care consacră dreptul popoarelor la autodeterminare și impune statelor să protejeze drepturile civile și politice ale tuturor persoanelor de pe teritoriul lor și care sunt supuse jurisdicției lor, fără discriminare pe motive de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, situație economică, naștere sau orice altă situație.

1.3. CESE este ferm convins că Uniunea Europeană, în toate domeniile sale de activitate, trebuie să promoveze următoarele principii:

— drepturile omului consacrate în Declarația universală a drepturilor omului a ONU (1948);

— valorile UE consacrate în dispozițiile cuprinse în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (2000/C-364/01) și în tratatele UE;

— respectarea convențiilor fundamentale ale Organizației Internaționale a Muncii (OIM).

1.4. CESE apreciază și salută atașamentul Uniunii Africane (UA) față de valorile democratice, astfel cum sunt exprimate în actul său constitutiv, în special atunci când propune promovarea principiilor și instituțiilor democratice, a participării populației și a bunei guvernanțe, precum și promovarea și protejarea drepturilor omului și ale popoarelor, în conformitate cu Carta africană a drepturilor omului și popoarelor și cu alte instrumente relevante din domeniul drepturilor omului. CESE apreciază, de asemenea, angajamentul Uniunii Africane de a promova democrația, astfel cum este exprimat în Carta africană privind democrația, alegerile și guvernanța. CESE ia act cu satisfacție de valorificarea angajamentelor privind buna guvernanță, democrația, respectarea drepturilor omului, justiția și statul de drept în aspirațiile Agendei 2063 a Uniunii Africane.

1.5. CESE salută dezvoltarea democrației în Africa și mobilizarea cetățenilor africani în acest sens, precum și sprijinul popular pentru democrație, care rămâne mai larg în Africa decât în multe alte părți ale lumii, chiar dacă s-a deteriorat în cursul ultimului deceniu.

1.6. Cu toate acestea, CESE recunoaște că rolul parlamentelor trebuie consolidat în multe țări africane și că trebuie luate măsuri pentru a spori încrederea cetățenilor în funcționarea democrației.

1.7. Având în vedere că între pace, securitate, stabilitate, creștere economică, progres social și democrație există o legătură puternică, CESE salută rolul important al Uniunii Africane în promovarea acestei legături în fiecare etapă a procesului de dezvoltare democratică și reamintește că instituțiile supranaționale nu pot funcționa în mod eficace fără o cooperare și un angajament depline din partea statelor lor membre și a conducerii lor politice. CESE consideră, de asemenea, că consolidarea angajamentului și a cooperării statelor africane cu UA este o necesitate reală pentru ca aceasta să devină mai eficace în exercitarea rolului care îi revine.

1.8. CESE este conștient că descentralizarea puterii este o provocare care necesită mobilizarea de resurse și consolidarea capacităților instituționale și îndeamnă instituțiile europene să consolideze cooperarea în ceea ce privește dezvoltarea democrației și creșterea încrederii și a participării cetățenilor.

1.9. CESE consideră că abordarea europeană a sprijinirii dezvoltării democrației în Africa ar trebui să pornească de la principiul unei relații pe bază de egalitate și să țină seama de complexitatea continentului în materie de dezvoltare economică, progres social, nivelul atins în ce privește instituirea infrastructurilor critice, diversitate, interese geopolitice și strategice, respectând totodată cadrul stabilit pentru relațiile UE-Africa.

1.10. CESE consideră că UE nu a acordat suficientă importanță rolului geopolitic al Africii. La această stare de fapt contribuie comportamentul imprudent al anumitor state membre și, ca atare, punctele slabe ale unei politici externe comune, fiind extrem de important ca tendința să fie inversată.

1.11. CESE este conștient că Africa se confruntă cu amenințări externe și interne la adresa dezvoltării democratice, între care se evidențiază, pe plan extern, rolul important jucat de puteri neinteresate de consolidarea democrației și, pe plan intern, vulnerabilitatea în fața corupției, dat fiind comportamentul potențialilor corupători și cel al potențialilor corupți.

1.12. CESE consideră că, în acest context, strategia „Global Gateway”, lansată în 2021, are o importanță majoră pentru relația UE-Africa, reafirmând că, astfel cum se menționează în avizul dedicat acestei strategii ([1]), aceasta va consolida legăturile economice și politice cu țările partenere ale UE, asigurând respectarea principiilor lor democratice și sociale și permițând, totodată, Uniunii să concureze în mod eficace la nivel mondial în domeniul construirii și întreținerii de infrastructuri. CESE reiterează, de asemenea, că programele de investiții ale acestei strategii ar trebui să se bazeze pe evaluări ale impactului și să ia în considerare aspectele de importanță geopolitică și strategică, participarea democratică și sustenabilitatea economică, socială și de mediu a proiectelor.

1.13. CESE este convins că, împreună cu reprezentanții recunoscuți ai societății civile africane (platforme, forumuri, voluntari) și cu partenerii sociali, poate contribui la promovarea valorilor democratice, la apărarea drepturilor omului și la eforturile de apărare a regimurilor democratice din Africa, ținând seama de Acordul din Samoa.

([1]) JO C, C/2024/1574, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1574/oj.

1.14. Dat fiind că Acordul din Samoa prevede existența unor mecanisme instituționale care să asigure un spațiu structurat pentru participarea societății civile prin dialog civil și dialog social, CESE, pe baza cunoștințelor și expertizei pe care le-a dobândit de-a lungul anilor și respectând autonomia părților interesate, reunește condițiile necesare pentru a desfășura o cooperare cu societatea civilă africană în vederea îndeplinirii rolului care îi revine acesteia în materie de creștere economică, progres social și dezvoltare a democrației în Africa. CESE reamintește că, în cadrul intervenției specifice desfășurate în ultimii 20 de ani de Comitetul de monitorizare UE-ACP, a acumulat o experiență considerabilă în relațiile cu Africa, ca urmare a numeroaselor inițiative pe care le-a întreprins și a diferitelor misiuni desfășurate în diverse state africane, și că această experiență trebuie conservată, continuată și valorificată. Prin urmare, CESE și partenerii săi africani dispun de un potențial valoros de a contribui la promovarea dialogului civil, social și politic și de a stimula societățile civile africane, inclusiv consolidarea partenerilor sociali.

1.15. CESE își reiterează propunerea insistentă ca Comisia să dispună de instrumente financiare pentru a sprijini programe și proiecte de studii și analize prospective privind realitatea organizațiilor societății civile și a partenerilor sociali din statele ACP, mai precis, în acest caz, a celor din Africa, ținând seama de nevoile acestora în ceea ce privește capacitarea conducerii, robustețea tehnică și aplicarea mecanismelor instituționale planificate.

1.16. CESE își va continua și își va îmbunătăți, în limitele competențelor sale, acțiunile de promovare și sprijinire a organizațiilor societății civile africane și a partenerilor sociali prin facilitarea constituirii, organizării și acțiunii acestora și prin participarea la consolidarea capacității lor instituționale, drept contribuție la realizarea obiectivului UE de a crește reziliența democrației în Africa.

1.17. Acțiunea CESE va fi ghidată de principiul că promovarea drepturilor civile, politice, sociale, economice și culturale este indisociabilă de creșterea economică și de progresul social. Deși reprezintă chestiuni sensibile pentru anumite țări africane, drepturile femeilor, egalitatea de gen și orientarea sexuală sunt legate în mod indisolubil de o cultură democratică, iar UE ar trebui să promoveze în parteneriatul său cu Africa o evoluție în acest domeniu, ținând seama de faptul că aproprierea culturală de către ansamblul populației a unor noi tipuri de relații este un proces lent și progresiv.

1.18. CESE salută semnarea, la 17 iulie 2024, a Memorandumului de înțelegere între CESE și ECOSOCC al Uniunii Africane, considerându-l foarte important pentru consolidarea contribuției societății civile la parteneriatul dintre Europa și Africa.

2. **Observații generale privind valorile democratice comune**

2.1. Construirea democrației și cooperarea pentru consolidarea acesteia au o dimensiune politică, dar și o puternică dimensiune referitoare la dialogul civil și social și la crearea unor instituții adecvate pentru implicarea organizațiilor și a mișcărilor libere și independente ale societății civile, precum și pentru asigurarea dialogului social între partenerii sociali.

2.2. Există o legătură intrinsecă și indisolubilă între existența unui mediu democratic, creșterea economică, durabilitatea mediului și progresul social, care se reflectă și se perpetuează reciproc.

2.3. Punerea în aplicare a unor politici publice adecvate și încrederea populației în instituțiile democratice sunt elemente-cheie ale participării cetățenilor. Încrederea în instituții este un atu dificil de conservat; odată pierdută, este nevoie de mult timp pentru a o reconstrui.

2.4. CESE reiterează, în acest context, că drepturile universale ale omului, cum ar fi drepturile fundamentale ale lucrătorilor, libertatea de a desfășura o activitate comercială, dreptul la un mediu sănătos și statul de drept, sunt valori comune esențiale. Împreună cu obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), ele formează un standard minim convenit la nivel internațional pentru dezvoltarea de programe și constituie temeiul unui parteneriat echitabil pentru dezvoltare ([2]).

([2]) JO C 429, 11.12.2020, p. 105.

2.5. Amenințările globale la adresa democrației sunt o realitate acută. CESE se alătură Parlamentului European atunci când acesta subliniază că UE trebuie să fie pe deplin pregătită să contracareze ascensiunea și influența nocivă a autoritarismului, a iliberalismului și a extremismului, precum și amenințările la adresa protecției drepturilor omului și atacurile tot mai frecvente la adresa universalității drepturilor omului, a democrației, a statului de drept și a dreptului internațional umanitar ([3]); CESE subliniază, de asemenea, că corupția reprezintă o amenințare la adresa democrației și că trebuie combătută urgent.

3. **Observații specifice**

3.1. ***Realitatea africană actuală***

3.1.1. Continentul african este eterogen pe plan intern, incluzând țări cu niveluri diferite de dezvoltare economică, instituții politice diferite și provocări economice, sociale și politice diverse, chiar și în cadrul comun al națiunilor apărute în urma proceselor de decolonizare. Dinamica democratică de pe continent este diversă și nu există un model sau o tendință uniformă, nici în situația actuală, nici la punctul de plecare, înregistrându-se totuși progrese semnificative în unele țări și regiuni care au dezvoltat democrații reziliente, chiar dacă în altele s-a observat un regres, uneori semnificativ.

3.1.2. Pretutindeni în lume, afirmarea democrației este un proces aflat în interacțiune cu acumularea și distribuirea bogăției. În mod specific, în Africa, este important să se depășească decalajul de dezvoltare și deficiențele în ceea ce privește distribuția bogăției, promovând totodată democrația și instituțiile democratice.

3.1.3. Potrivit sondajului Afrobarometer, cetățenii africani dau dovadă de atașament față de democrație, responsabilizarea politicienilor și statul de drept și, deși mulți dintre ei consideră că țara lor constituie o democrație, nu se declară mulțumiți de nivelul de democrație care le este oferit ([4]). Sprijinul popular pentru democrație este mai larg în Africa decât în multe alte părți ale lumii, chiar dacă s-a deteriorat în ultimul deceniu, scăzând în mai multe țări, concomitent cu o acceptare din ce în ce mai mare a exercitării puterii de către militari ([5]).

3.1.4. În multe țări africane, există percepția că performanța este mai scăzută decât media globală în ceea ce privește dimensiuni importante, cum ar fi absența corupției, cerința respectării legii, independența sistemului judiciar, credibilitatea alegerilor și prezența unor guverne alese ([6]).

3.1.5. Africa suferă de deficite grave de infrastructuri critice, esențiale pentru realizarea ODD, în special în sectoare precum apa și salubritatea, energia, transporturile și comunicațiile și tehnologiile informației. Parteneriatul Europa-Africa ar trebui să promoveze dezvoltarea acestor infrastructuri critice.

3.1.6. Dezbaterea privind modalitățile de consolidare a democrației în Africa rămâne deschisă, între tendințele care promovează punerea în aplicare a modelului de democrație occidental și euro-american și viziunile care consideră că acesta ar trebui adaptat sau că s-ar putea crea un model african specific, cu baze comunitare și participative. Independent de această dezbatere, există o serie de caracteristici generale inerente democrației: libertatea, libertatea de exprimare, statul de drept și separarea puterilor, vocea și participarea societății civile și dezvoltarea umană.

3.1.7. CESE recunoaște și apreciază eforturile semnificative depuse de popoarele din Africa pentru a construi instituții democratice, începând cu valul de democratizare din anii 1990. Majoritatea țărilor au introdus alegeri multipartite, însă rolul parlamentelor trebuie consolidat în multe dintre ele, iar încrederea cetățenilor în funcționarea instituțiilor democratice ale propriilor țări ar trebui să fie mai mare.

([3]) Drepturile omului și democrația în lume și politica Uniunii Europene în acest domeniu – raport anual pe 2023, punctul 3.
([4]) Zamfir, Ionel, *EU support to democracy and good governance in Africa*, Serviciul de Cercetare al Parlamentului European, noiembrie 2017.
([5]) Afrobarometer, *African insights 2024: Democracy at risk – the people's perspective*.
([6]) International IDEA, *The Global State of Democracy Indices*, v. 7. 1, 2003. Date prezentate de Roba A. Sharamo în cursul audierii organizate de CESE în contextul pregătirii prezentului aviz.

3.1.8. Uniunea Africană include buna guvernanță, democrația, respectarea drepturilor omului, justiția și statul de drept printre aspirațiile sale din Agenda 2063.

3.1.9. Buna guvernanță face obiectul unui mecanism de evaluare inter pares (Mecanismul african de evaluare reciprocă). CESE salută existența acestui mecanism, considerându-l deosebit de important. El este un mecanism voluntar și pur african de evaluare a guvernanței și de verificare a respectării angajamentelor africane și internaționale, în special în domeniile democrației și guvernanței politice, guvernanței economice, guvernanței întreprinderilor și dezvoltării socioeconomice, care produce rapoarte publice și are drept rezultat elaborarea de programe naționale de acțiune. CESE felicită statele africane pentru instituirea acestui mecanism, îndemnându-le să continue punerea sa în aplicare.

3.1.10. Europa poate fi un partener în construirea unor modele democratice africane care să răspundă aspirațiilor popoarelor, în special ale tinerilor.

3.1.11. Promovarea muncii decente merge mână în mână cu dezvoltarea democratică. Este important ca UE și Africa să promoveze crearea de standarde și instrumente ale OIM, în special de convenții fundamentale.

3.1.12. Caracterul informal al economiei private, predominant în toate țările africane, subminează concurența loială și contribuie în mod hotărâtor la nivelurile ridicate de nesiguranță a locurilor de muncă, de sărăcie și de vulnerabilitate socială, care influențează însăși societatea și relațiile sociale. Formalizarea economiei consolidează autonomia societății civile și sporește încrederea reciprocă între cetățeni, operatorii economici și stat. Din acest motiv, CESE solicită punerea în aplicare în mod eficace a recomandării nr. 204 a OIM privind tranziția de la economia informală la economia formală ([7]).

3.1.13. Predominanța economiei informale, dimensiunile reduse ale sectoarelor economice moderne și dificultățile aferente în relația dintre stat și cetățeni se reflectă în vulnerabilitatea la agravarea inegalităților sociale și în dificultatea de a valorifica dividendul demografic, generator de oportunități adecvate pentru tinerii africani; astfel, crește riscul unui cerc vicios care împiedică afirmarea democrației.

3.1.14. Numeroase analize ale dezvoltării democrației africane evidențiază o serie de motive de îngrijorare. Potrivit sintezei unui raport de cercetare al Parlamentului European din 2017, o serie de tendințe constatate în diferite țări, dar nu în toate, împiedică evoluțiile democratice de pe continent: calitatea alegerilor rămâne slabă, partidele dominante aflate la putere sunt de neclintit, alegerile au fost manipulate și frauduloase, iar controlul mass-mediei și al sistemului judiciar au eliminat orice opoziție. În acest context, CESE reafirmă importanța credibilității proceselor electorale și a eficacității misiunilor de observare.

3.1.15. Concentrarea puterii creează condiții pentru comiterea unor lovituri de stat. Descentralizarea puterii este, în schimb, o modalitate de a spori caracterul incluziv al proceselor democratice și participarea cetățenilor.

3.1.16. În ultimii ani, s-a înregistrat chiar o creștere a tentativelor de lovitură de stat și a loviturilor de stat ca atare, tendință care trebuie bine înțeleasă și luată în considerare în acțiunile viitoare ale instituțiilor UE.

3.1.17. În Africa există multe probleme care îngreunează tranziția către democrație, ele fiind adesea interconectate:

— Țările cu guverne instabile înregistrează totodată performanțe destul de scăzute în ceea ce privește dezvoltarea socială și economică;

— Prezența militară pe termen lung creează adesea în rândul populației sentimentul că o tranziție democratică non-violentă nu este posibilă;

— Acțiunile de dezinformare întreprinse de actori străini;

— Denaturarea instituțiilor politice, a economiei și a societății ca urmare a vulnerabilității în fața corupției;

— Restrângerea spațiului de acțiune pentru societatea civilă.

([7]) Recomandare aprobată de Conferință în cea de-a 104-a sesiune, la Geneva, la 12 iunie 2015: https://www.ilo.org/resource/ilc/104/recommendation-no-204-concerning-transition-informal-formal-economy.

3.2. ***Africa și geopolitica mondială***

3.2.1. UE rămâne cel mai important partener al Africii (cooperare pentru dezvoltare, investiții, comerț).

3.2.2. Cu toate acestea, în opinia unei game variate de actori africani (atât de la nivel guvernamental, cât și din rândul societății civile), UE este excesiv de birocratică în modul în care abordează Africa. Această percepție trebuie corectată prin promovarea adaptabilității acțiunii UE la contextele în care intenționează să dezvolte cooperarea.

3.2.3. În 2021, UE a lansat o strategie de investiții deosebit de importantă pentru Africa, intitulată Global Gateway. UE promite să mobilizeze în perioada 2021-2027 investiții în valoare de până la 300 miliarde EUR pentru a îmbunătăți infrastructura digitală, energetică și de asigurare a legăturilor de transport și pentru a consolida sistemele de sănătate, educație și cercetare din întreaga lume. Se prevede mobilizarea de investiții în valoare de până la 150 miliarde EUR pentru continentul african. Astfel cum a afirmat în avizul dedicat acestei strategii ([8]), CESE:

— susține că Global Gateway va consolida legăturile economice și politice cu țările partenere ale UE, asigurând respectarea principiilor sale democratice și sociale și permițând totodată UE să concureze în mod eficace la nivel mondial în domeniul construirii și întreținerii de infrastructuri;

— subliniază că este foarte important ca programele de investiții ale inițiativei „Global Gateway” să se bazeze pe o evaluare a impactului. Această evaluare ar trebui nu numai să țină seama de aspectele de relevanță geopolitică și strategică, ci și să asigure participarea democratică la inițiativele de dezvoltare din țările partenere, precum și sustenabilitatea economică, socială și de mediu a proiectelor.

3.2.4. Sectorul privat european este hotărât să participe la procesul de dezvoltare economică în Africa, dar există în continuare obstacole instituționale importante în ce privește cadrul juridic și protecția investițiilor, problema corupției înrădăcinate în societate, lipsa independenței sistemului judiciar și lacunele în materie de dezvoltare care pot fi depășite prin parteneriat și cooperare – exemple în acest sens fiind deficitul de competențe al forței de muncă și lipsa infrastructurilor.

3.2.5. CESE solicită instituțiilor europene și africane să facă din combaterea corupției și a efectelor sale perturbatoare asupra economiilor și societății o prioritate în cadrul cooperării dintre Europa și Africa.

3.2.6. CESE consideră că rolul geopolitic și strategic al continentului african este subestimat de Uniunea Europeană de mult timp, și regretă acest lucru. Această situație este alimentată de strategiile imprudente ale unora dintre statele europene și, prin urmare, de punctele slabe ale unei politici externe europene comune. La această stare de fapt contribuie substanțial modul în care acționează în regiunea africană anumite state din afara Europei. Este cazul acțiunilor destabilizatoare ale Rusiei și al investițiilor masive ale Chinei în strategia sa geopolitică pentru Africa.

3.2.7. Strategia internațională a Chinei (pusă în aplicare prin inițiativa „O centură, un drum”) și cea a Rusiei (pusă în aplicare în principal prin intervenția unor întreprinderi ruse, inclusiv a unor forțe paramilitare, precum Wagner) alimentează riscul de regres democratic pe continent.

3.2.8. Spre deosebire de UE, China și Rusia nu plasează valorile universale la temelia politicii lor internaționale și, ca atare, devin parteneri preferențiali în relațiile cu regimurile autocratice sau cu guvernele care au angajamente politice și/sau economice față de acestea.

3.3. ***Relațiile UE-Africa***

3.3.1. Articolul 21 din Tratatul privind Uniunea Europeană prevede că acțiunea UE pe scena internațională este ghidată de valorile care au stat la baza întemeierii Uniunii, printre care se numără demnitatea umană, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept și respectarea drepturilor omului.

([8]) JO C, C/2024/1574, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1574/oj.

3.3.2. În conformitate cu Strategia comună Africa-UE, care oferă un cadru cuprinzător pe termen lung pentru relațiile Africa-UE, parteneriatul este ghidat de principiile fundamentale ale unității africane, interdependenței dintre Africa și Europa, asumării și responsabilității comune, respectării drepturilor omului, a principiilor democratice și a statului de drept, precum și a dreptului la dezvoltare.

3.3.3. UE și Africa, în cadrul strategiei menționate anterior, pot depune mai multe eforturi conjugate în vederea valorificării oportunităților și abordării provocărilor, instituind măsuri care garantează stabilitatea, pacea, siguranța, drepturile omului, democrația, egalitatea de gen, mijloacele de subzistență durabile, creșterea economică durabilă bazată pe ecosisteme sănătoase, coeziunea socială și buna guvernanță.

3.3.4. Acesta este cadrul general în care a fost încheiat Acordul din Samoa între UE și OEACP, în noiembrie 2023. Acordul din Samoa pledează pentru un parteneriat între egali. Cu toate acestea, în practică, structurile părții africane sunt mai fragile, dețin mai puține competențe politice și nu beneficiază de resurse suficiente. UA și Organizația statelor din Africa, zona Caraibilor și Pacific (OEACP) dispun de mult mai puține resurse decât UE. CESE recomandă ca, ținând seama de această disparitate, UE să încerce să dezvolte mecanisme de reechilibrare a relațiilor reciproce.

3.3.5. CESE consideră că, pentru punerea în aplicare cu succes a Acordului din Samoa, este util ca părțile să convină asupra unor indicatori privind progresele înregistrate.

3.3.6. Noul Consens privind dezvoltarea, aprobat în comun de Comisie, Consiliu, Parlament și Înaltul Reprezentant în iunie 2017, abordează democrația în contextul mai larg al politicilor de dezvoltare.

3.3.7. Concluziile Consiliului referitoare la Planul de acțiune al UE privind drepturile omului și democrația 2020-2024 includ printre prioritățile de acțiune construirea unor societăți reziliente, favorabile incluziunii și democratice și promovarea unui sistem global pentru drepturile omului și democrație.

4. **CESE și societatea civilă africană**

4.1. În acest context, întrebarea fundamentală este: cum ar putea CESE să contribuie la promovarea valorilor democratice și la apărarea regimurilor democratice din Africa, luând în considerare Acordul din Samoa și Parteneriatul Africa-UE?

4.2. Trebuie să ținem seama de rolul dezvoltării sociale și economice și al spațiului dedicat societății civile în construirea unor democrații reziliente.

4.3. În acest context, CESE reiterează că respectarea drepturilor universale ale omului – valori comune fundamentale – trebuie să stea la baza oricărei intervenții politice în cadrul unui parteneriat echitabil pentru dezvoltare cu Africa ([9]).

4.4. CESE este convins, așa cum a afirmat în avizul său pe tema „Comunicarea comună către Parlamentul European și Consiliu – Noi impulsuri pentru parteneriatul Africa-UE”, că, împreună cu reprezentanții recunoscuți ai societății civile africane (platformă, forum, voluntari) și partenerii sociali din Africa, poate aduce o contribuție esențială la democrație și la drepturile omului ([10]).

4.5. Acordul din Samoa și, în special, Parteneriatul Africa-UE reprezintă cadrul care trebuie luat în considerare. Acordul prevede mecanisme instituționale care să ofere un spațiu structurat pentru participarea societății civile prin dialog civil și dialog social – proces în legătură cu care CESE are o experiență îndelungată.

4.6. Semnarea Memorandumului de înțelegere între CESE și ECOSOCC al Uniunii Africane la 17 iulie 2024 reprezintă un pas foarte important în direcția consolidării acestei contribuții. Cele două instituții își vor consolida cooperarea prin reafirmarea parteneriatului strategic dintre Uniunea Africană și Uniunea Europeană, prin promovarea unui dialog democratic reînnoit și prin consolidarea cooperării dintre societățile civile europene și africane în ceea ce privește promovarea dezvoltării economice și sociale, aprofundarea implicării societății civile și obiectivul dezvoltării durabile.

([9]) JO C 429, 11.12.2020, p. 105, punctul 1.1.
([10]) JO C 237, 6.7.2018, p. 66, punctul 1.4.

4.7. Statul și societatea civilă trebuie să se consolideze reciproc, însă în Africa sunt adesea văzuți drept adversari, iar cei aflați la putere acuză societatea civilă că încearcă să-i destabilizeze și să-i răstoarne. O alternanță autentică în exercitarea puterii necesită o continuitate instituțională care se cere consolidată, clarificând sferele autonome de acțiune ale statului și, respectiv, ale societății civile, fără a aduce atingere conflictualității politice constructive.

4.8. Societatea civilă ia naștere ca urmare a inițiativei cetățenilor de a găsi soluții la probleme cu care se confruntă comunitatea, de exemplu la problemele sociale și de mediu. Acest spirit de inițiativă îmbracă nenumărate forme organice și denotă existența unui mediu democratic pe care guvernele autoritare nu îl acceptă, ci încearcă adesea să îl interzică.

4.9. Principiul unei societăți civile puternice se consolidează odată cu creșterea nivelului de dezvoltare. În unele țări, societatea civilă este organizată pe criterii etnice. Ar trebui promovată cultura societății civile bazată pe cetățenie.

4.10. Așa cum a afirmat deja în contextul relațiilor UE-ACP, obiectivul CESE pentru implicarea sa în acest proces este aplicarea mecanismelor instituționale și promovarea și sprijinirea organizațiilor societății civile și a partenerilor sociali, recunoscându-se rolul lor de forțe motrice ale dezvoltării durabile, în special în lumina ODD 17 al ONU ([11]).

4.11. CESE consideră că cooperarea cu ECOSOCC al UA este esențială pentru instituirea unei strategii structurate și pentru asigurarea implicării continue a părților interesate în parteneriatul UE-UA.

4.12. De asemenea, CESE își va menține relațiile cu Uniunea Consiliilor Economice și Sociale din Africa (UCESA) prin participarea reciprocă la evenimente ale părților sau la proiecte comune.

Bruxelles, 4 decembrie 2024.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Oliver RÖPKE

([11]) JO C 443, 22.11.2022, p. 29, punctul 1.9.